

Det kvalificerede hverdagsliv

Et udviklings- og forskningsprojekt

Af Johs. Bertelsen

De fleste stejler over titlen. For hvordan dømmes om kvaliteten i andre menneskers hverdagsliv? Det er da også en titel, som vi tyggede meget på, men som vi alligevel tog til os som det bedste udtryk for projektets indhold.

Nu drejer projektet sig heller ikke om at give karakterer til folks hverdagsliv, men derimod om en undersøgelse og en afprøvning af, om vi i socialt arbejde kan bidrage til at påvirke de betingelser, som er en forudsætning for den enkeltes skabelse af sit eget hverdagsliv.

Under Kristeligt Studenter-Settlement startede vi i 1986 Sidegadeprojektet på Vesterbro i København. Fra starten formulerede vi det fortsat lidt kontroversielle koncept for det kombinerede miljø- og beskæftigelsesprojekt, at det ikke kun gælder om at kvalificere den arbejdsløse til at komme ud på arbejdsmarkedet. Men at det er lige så vigtigt at kvalificere hverdagslivet i lokalsamfundet for dem, som ikke kommer ud på arbejdsmarkedet.

At dette koncept fortsat er kontroversielt ses af, at sociallovgivningen for selv de svageste grupper primært er fokuseret på, at disse grupper får én eller anden relation til arbejdsmarkedet. En forståelse af hverdagslivet som et kreativt og rekreativt udfoldelsesrum og integrationsrum for såvel marginaliserede som ikke-marginaliserede har der derimod været meget lidt gehør for.

Problemet med hverdagslivet er imidlertid også, at det både teoretisk og praktisk er en meget vanskelig håndterbar størrelse. Dels er det teoretisk et meget bredt begreb jvnfr. Birte Bech-Jørgensen: "Det liv,

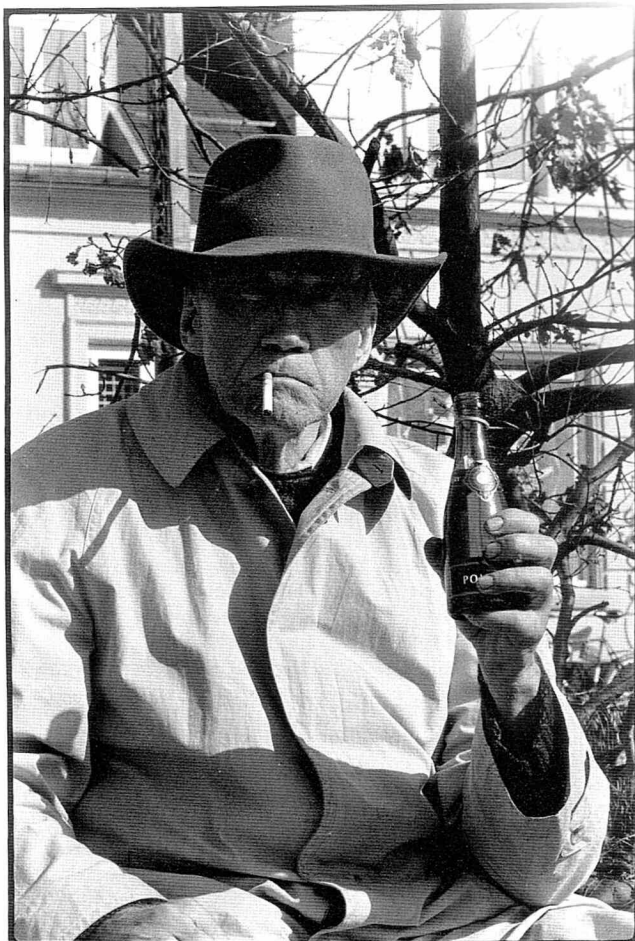
der leves hver dag". Og dels implicerer det i praksis hele den samfundsmæssige sammenhæng fra arbejdsliv til fritidsliv.

Men netop det brede perspektiv ved hverdagslivsbegrebet er baggrunden for, at det i disse år er blevet aktuelt til en forståelse af det moderne livs sociale vilkår. Med baggrund i vore erfaringer fra Sidegadeprojektet og med baggrund i, at Vesterbro i 90'erne ændrede fuldstændig karakter fra et tidligere arbejderkvarter til et moderne multikulturelt og multietnisk storbykvarter, følte vi behov for at få uddybet vor forståelse af det moderne storbymenneskes livsvilkår. De hidtidige målgruppebeskrivelser var ved at blive forældede, fordi vi nu befandt os i et samfund med en lang række varierede og individualiserede livsførelser. Vi ville derfor gerne have en forskningsmæssig funderet beskrivelse af det nye hverdagsliv med henblik på, at vi med baggrund heri kunne gøre os overvejelser om relevansen af vore egne sociale interventionsformer.

Lidt bagvendt sagde vi: "Hvis vi er løsningen, hvad er så problemet?"

På denne baggrund gik vi i 1996 til Socialministeriet og foreslog et kombineret udviklings- og forskningsprojekt med titlen *Det kvalificerede hverdagsliv*. Ministeriet fandt henvendelsen interessant og gik med i en videre udformning af projektet. Dels var der enighed om, at der skulle tilknyttes en forskningsinstitution, og dels ønskede ministeriet, at der også kom en kommune med i projektet som supplement til den frivillige sociale institution Kristeligt Studenter-Settlement.

På forskningssiden fandt vi hurtigt frem

ARKIVFOTO: PELLE RINK JØRGENSEN

til "Institut for sociale forhold og organisation" ved Aalborg Universitet. Institutet ledes af professor Tore Jacob Hegland, som spiller en stor rolle indenfor denne del af socialforskningen. Institutet havde derfor forudsætningerne for umiddelbart at gå ind i projektets problemstillinger. Som forskningsprofessor i projektet blev ansat Birte Bech-Jørgensen, som allerede i en del år havde været én af de førende indenfor hverdagslivsforskningen.

Hvad angår den kommunale deltagelse i projektet forekom det naturligt, at Københavns kommune deltog i projektet, da Kristeligt Studenter-Settlement har hjemme i kommunen. Herigennem kunne der udvikles nogle spændende sammenligninger mellem kommunale tiltag og private, frivillige tiltag på området. Københavns Kommune ønskede imidlertid ikke at deltage i projektet, uvist af hvilken årsag.

Aalborg Universitet havde imidlertid gode kontakter til Aalborg Kommune, som viste sig interesserede i at deltage. I Aalborg Kommune har man en særlig formidlings- og konsulentinstans mellem kommunen og det frivillige sociale arbejde, "Brobyggerselskabet – de udstødte". "Brobyggerselskabet" støtter og rådgiver det frivillige sociale arbejde, som har at gøre med Aalborgs

mest marginaliserede borgere, misbrugere og hjemløse. "Brobyggerselskabet" arbejder dermed også med hverdagslivet som det integrations- og udfoldelsesrum, der skal bidrage til at integrere ressourcerstærke og ressourcetsvage borgere i byen.

De overordnede mål for forsknings- og udviklingsarbejdet kan lidt bredt opsummeres i følgende mål:

- at beskrive udstødtes hverdagsliv og kulturer, for at finde frem til de styrker og svagheder de besidder
- at beskrive den lokale befolknings hverdagsliv og særlige kulturelle mønstre
- at udvikle sociale interventionsformer, som modsvarer den moderne storbyborgers meget varierende ønsker og behov
- at være med til at udvikle metoder i socialt arbejde der svarer til særlige lokale behov, f.eks. at udvikle samarbejdsmodeller mellem offentligt og frivilligt socialt arbejde og mellem det sociale arbejde og lokalbefolkningen.

Forsknings- og udviklingsarbejdet blev formuleret som et joint-venture-projekt. D.v.s. at forsknings- og udviklingsdelen har deres egen "proces", som ikke direkte implicerer hinanden. Indirekte holdes der imidlertid jævnligt møder, hvor forskningen og det praktiske udviklingsarbejde informerer og inspirerer hinanden. Gennem afdækningen af sammenhænge og betingelser i det lokale hverdagsliv gives det praktiske udviklingsarbejde nye muligheder for at definere egne roller og metoder. Omvendt får forskningen gennem den fælles diskussion pejlinger på relevansen og

betydningen af den forskningsmæssige indsats.

Forsknings- og udviklingsarbejdet har foreløbig strakt sig over fire år (1997-2000). Resultatet af forskningen er publiceret i en række pjecer og bøger.¹⁾

Det praktiske resultat af udviklingsarbejdet kan bedst aflæses i Kristeligt Studenter-Settlements og Brobyggersekskabets daglige virke. Der har ikke været lagt op til, at den praktiske indsats skulle måles og vejes, men derimod har vi bestræbt os på en gensidig læreproces, hvor målet har været at udvikle størst mulig kompetence til at møde den enkelte borger ud fra dennes eksistentielle og samfundsmæssige placering. Som sådan har det i høj grad været en øvelse i at orientere arbejdet mod samfundets stadigt ændrede vilkår og betingelser.

For årene 2001 og 2002 har *Det kvalificerede hverdagsliv* modtaget en ny bevilling, således at vore teoretiske og praktiske erfaringer kan inddrages i et udviklings- og forskningsprojekt vedr. de gældende aktiveringsordninger. Netop fordi vi fastholder perspektivet, at ikke alle kan aktiveres til det eksisterende arbejdsmarked, gør vore erfaringer det oplagt at arbejde videre med fokuseringen på aktiveringen af de svageste grupper: Kan der findes alternativer til den nuværende arbejdsmarkedsrelaterede aktivering til nogle mere fleksible og selvvalgte aktivitetsformer, som giver større meningsfylde og selvværd for den enkelte?

Artiklerne i dette nummer af Social Kritik er artikler og oplæg skrevet til en opsamlingskonference om *Det kvalificerede hverdagsliv*, afholdt i efteråret 2000. Som det fremgår er der ikke tale om at præsentere endegyldige forsknings- eller udviklingsresultater. Derimod har vi forsøgt at reflektere over vilkårene for lokalt socialt arbejde i et globaliseret og individualiseret forbrugersamfund.

Pointen i at præsentere vore refleksioner er imidlertid også en påpegning af, at fremtidens sociale arbejde ikke kan læne sig op af færdige metoder udviklet og fastslået én gang for alle. Fremtidens vilkår bliver i stigende grad den stadige refleksion og læreproces, og med vort kombinerede forsknings- og udviklingsprojekt håber vi at kunne give et billede af, hvordan en sådan proces kan udvikles til gavn for både teoretikere og praktikere.

Note:

1. Udgivelser i forbindelse med forskningsprojektet "Det kvalificerede hverdagsliv":

Bech-Jørgensen, Birte 1997: *Forskning i Det kvalificerede hverdagsliv*. Skriftserie fra Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Bech-Jørgensen, Birte 1997: *Det kvalificerede hverdagsliv*. Introduktion til udviklingsprojektet "Det kvalificerede hverdagsliv". Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Bech-Jørgensen, Birte 1998: *Udviklingsprojekter og lokalt hverdagsliv*. Skriftserie fra Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Bech-Jørgensen, Birte 1999: *Usædvanlige fællesskaber*. Skriftserie fra Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Bech-Jørgensen, Birte 2000: *Hjemløses boliger*. I *Sociale perspektiver*, red. af Bech-Jørgensen og Kristiansen. Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitetsforlag og forlaget Alfuff.

Bech-Jørgensen, Birte 2000: *Hva' Så? En butik i Sidegaden*. Skriftserie fra Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Birte Bech-Jørgensen 2001: *Nye tider og usædvanlige fællesskaber*. Om Settlementet, Sidegaden og Københavns Genbrugs Compagni. Udgives på Gyldendal, april 2001.

Poul Dengsøe 2000: *Hverdagsliv på Vesterbro. Fra folkeligt kvarter til moderne bydel*. Aalborg Universitetsforlag og Forlaget Alfuff.

Jørgensen, Anja 1998: *De fattige og udstødte i Aalborg by – et socialhistorisk tilbageblik*. Aalborg: Forlaget Alfuff.

Jørgensen, Anja 1999: *Kristeligt Studenter Settlement – fra privat filantropi til offentligt støttet socialt arbejde*. Skriftserie fra Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Jørgensen, Anja 2000: *Hvad siger naboerne?* Skriftserie, Forskningsgruppen Arbejds- og Levemiljøer, Aalborg Universitet.

Interviews og deltagerobservation:

Poul Dengsøe har i perioden 1998-99 foretaget 20 interviews på Vesterbro, og en tidligere ansat har foretaget 15 interviews, altså ialt 35 interviews blandt naboer til Settlementet på Vesterbro.

Anja Jørgensen har i perioden 1998-99 foretaget 28 interviews blandt naboer til en skurby for hjemløse og opgangsfællesskaber for hjemløse i Aalborg.

Birte Bech-Jørgensen har i perioden 1998-2000 foretaget deltagerobservation og 25 interviews blandt brugere og ansatte i Settlementet, Sidegaden og Københavns Genbrugs Compagni på Vesterbro, samt 15 interviews blandt ansatte og brugere i projekter der er tilknyttet Brobyggersekskabet i Aalborg.

Stine Svendsen-Tune har foretaget deltagerobservation i 6 måneder i 2000, samt 3 interviews med ansatte i Opgangsfællesskaberne i Suenonsgade.

Der er ialt foretaget 106 interviews.

Johs. Bertelsen er forstander for Kristeligt Studenter-Settlement. Sammen med Rikke Posborg er han temarektor på artiklerne til og med side 77.